

Едмон Ростан

СИРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК
Херојска комедија
у пет чинова

Предговор Максима Горког

Сирано де Бержерак

ИЛУСТРОВАЛА:

Катарина Трбојевић

АУТОР:

Едмонд Ростан

ЛИЦА:

СИРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК
КРИСТИЈАН ДЕ НЕВИЈЕТ
КОНТ ДЕ ГИШ
РАГНО
ЛЕ БРЕ

Капетан КАРБОН ДЕ КАСТЕЛ-ЖАЛУ
Кадети
ЛИЊИЈЕР
ВИКОНТ ДЕ ВАЛВЕР

Први маркиз
Други маркиз
Трећи маркиз
МОНФЛЕРИ
БЕЛРОЗ
ЖОДЕ
КИЖИ

БРИСАЈ
Наметљивац
Први мускетар
Други мускетар
Шпански официр
Први коњаник
Други коњаник
Вратар
Грађанин

Његов син
Кесарош
Гледалац
Гардист
БЕРТРАНДУ, свирач

Калуђер из реда капуцина
Два свирача
Песници

Колачарски момци
РОКСАНА

Сестра МАРТА
ЛИЗА

Продавачица слатких пића
Мајка МАРГЕРИТА из реда исусоваца

Дружбеница РОКСАНИНА
Сестра КЛЕРА
Глумица
Субрета
Пажеви
Цвећарка

Светина, грађани, маркизи, мускетари, кесароши, колачари, песници, гаскоњски кадети, глумци, свирачи, пажеви, деца, шпански војници, гледаоци (људи и жене) прециозе, глумице, грађанке, калуђерице итд.

Прва четири чина догађају се 1640, пети чин 1655. године.

ПРВИ ЧИН
ПРЕДСТАВА У БУРГОЊСКОЈ ПАЛАТИ

Дворана у Бургоњској палати, у години 1640. То је нека врста просторије за лоптање, нарочито удешена и украшена за представе.

Дворана је дугачак правоугаоник: види се косо, тако да једна од његових страна чини позадину која полази од прве кулисе десно до последње кулисе лево, и ту се, под углом, састаје са позорницом која се види у дну.

С једне и с друге стране те позорнице у дну, дуж кулиса, намештене су клупе. Завеса је начињена од два ћилима који се развлаче са стране. Над огртачем Харлекиновим види се краљевски грб. С позорнице у дворану воде широке степенице. На њиховим странама је место за свираче. Ред свећа на рампи.

Са стране два реда галерија: горњи ред је подељен на ложе. У партеру који је, у ствари, сама позорница нема седишта, у дну партера, дакле спреда, десно, неколико клупа, једна виша од друге, а испод степеница које воде у горња седишта и од којих се види само почетак налази се нека врста бифеа; на њему стоје мали свећњаци, судови са цвећем, кристалне чаше, тањира с колачима, боце итд.

У дну, у средини, под галеријама с ложама, улазак у позориште. Велика двокрилна врата само се упола отварају кад гледаоци улазе. На оба крила тих врата, као и у више углова и изнад бифеа, прилепљене су црвене листе на којима је написано: КЛОРИЗА.

Док се завеса диже, дворана је у полутами и још празна. Лустери су спуштени напред партера, спремљени да се упале.

ПРВА ПОЈАВА

Публика долази мало-помало. Коњаници, грађани, лакеји, пажеви, кесароши, вратар итд. Затим маркизи, КИЖИ, БРИСАЈ, продавачица слатких пића, свирачи итд.

С оне стране врата чује се жагор. Један коњаник уђе журно.

ВРАТАР (*идући за њиме*):

Еј! Петнаест сола!

КОЊАНИК:

Ја не плаћам!

ВРАТАР:

Како?

КОЊАНИК:

Ја сам гардист краљев!

ВРАТАР (*другоме коњанику који улази*):

А ви?

ДРУГИ КОЊАНИК:

Исто тако!

ВРАТАР:

Али...

ДРУГИ КОЊАНИК:

Мускетар сам!

ПРВИ КОЊАНИК (*другоме*):

Рано до почетка.

Празно још... За вежбу нашу згода ретка.

(*Боре се узаним мачевима које су донели.*)

ЈЕДАН ЛАКЕЈ (*улазећи*):

Пст...

ДРУГИ ЛАКЕЈ (*који је већ ушао*):

Шампањац?

ПРВИ ЛАКЕЈ (показује му карте које вади из грудњака):
Карте!
(Седа на земљу.)

Хоћеш?

ДРУГИ ЛАКЕЈ (седне такође):
Што да нећу!

ПРВИ ЛАКЕЈ (вади парче свеће, запали га и прилепи за земљу):
Од свог господара дигох ову свећу!

ЈЕДАН ГАРДИСТ (цвећарки која се приближава):
Годи ми кад дођеш по помрчини!
(Обгрли је око струка.)

ЈЕДАН ОД БОРАЦА (погођен мачем):
Так!

ЈЕДАН ОД КАРТАША:
Треф!

ГАРДИСТ (хоће да пољуби цвећарку):
Само један!

ЦВЕЋАРКА (отимајући се):
Види се!

ГАРДИСТ (водећи је у помрчину):
Не брини!

ЈЕДАН ЧОВЕК (седне на земљу поред других који су донели јело):
Ко порани мало, може лепо јести!

ЈЕДАН ГРАЂАНИН (водећи сина):
Ево места, сине, овде ћемо сести!

ЈЕДАН ОД КАРТАША:
Адут!

ЈЕДАН ЧОВЕК (*вадећи испод огртача боцу вина, седне такође*):

Пијаницу Бургоњска палата

На...

(Пије.)

Бургоњац мами!

ГРАЂАНИН (*своме сину*):

Већ ме гроза хвата!

(Врхом свога штапа показује на пијаницу.)

Пијанице...

(Један од бораца, узмичући, гурне га.)

Борци...

(Посрне међу карташе.)

Коцкари...

ГАРДИСТ (*иза њега, једнако досађујући цвећарки*):

Та стани!

ГРАЂАНИН (*хоће брзо да уклони сина*):

Страшно! Ето, сине, у тој је дворани игран Ротри!

МЛАДИ ЧОВЕК:

Корнеј!

(Улази гомила пажева држећи се за руке, играјући фарандолу и певајући: трала-ла-ла-ла.)

ВРАТАР (*оштро пажевима*):

Мир! Кô каква деца!

ПРВИ ПАЖ (*с увређеним достојанством*):

Молим да господин тако се не бреца!

(Брзо другоме пажу, чим је вратар окренуо леђа.)

Дај канапа!

ДРУГИ ПАЖ:

Ево и удице ове!

ПРВИ ПАЖ:

Ала ће се озго власуље да лове!

ЈЕДАН КЕСАРОШ (*збијајући око себе више младића сумњива изгледа*):

Скупите се ближе, новајлије младе, да вас ја поучим шта све да се краде!

ДРУГИ ПАЖ (*довикијући осталим пажевима, који су се попели на галерије*):

Еј! Баците једну дуваљку и мени!

ТРЕЋИ ПАЖ (*одозго*):

Ево ти и грашка!

(*Дува и обасипа га грашком.*)

ГРАЂАНИН (*своме сину*):

Све глумци чувени играће сад, сине!

КЕСАРОШ (*својим помоћницима*):

Опрезно и смело...

ГРАЂАНИН (*своме сину*):

Монфлери, па Белроз, Жодле...

МЛАДИ ЧОВЕК (*своме оцу*):

Какво дело?

ГРАЂАНИН:

Клоризу. Дивна ствар!

МЛАДИ ЧОВЕК:

Писац?

ГРАЂАНИН:

Врло славан!

ЈЕДАН ГЛЕДАЛАЦ (*показује другоме узвишено место*):

Где мог места, кад је Сид први пут даван!

ГРАЂАНИН (*своме сину*):

Баро му је име.

НЕКО (*виче с горње галерије*):

Шта с лампама раде!

КЕСАРОШ (*пратећи своја упутства покретима прстију*):
Мараме, сатове, чипке...

ПРОДАВАЧИЦА (*појави се иза бифеа*):
Лимунаде!

(Граја на вратима.)

ЈЕДАН ПИСКАВ ГЛАС:
Места!

ЈЕДАН ЛАКЕЈ (*чудећи се*):
Гле, маркизи! Откуд овог пута у партеру?

ДРУГИ ЛАКЕЈ:
Само на два-три минута!

(Улази гомила малих маркиза.)

ЈЕДАН МАРКИЗ (*видевши дворану полупразну*):
Доврага! Стигосмо кô ћифте, пре света!
Кога да нагазиш? Коме да се смета?
Пих!
(Сретне друге племиће који су ушли мало раније.)
О, Кижи, Брисај!
(Грле се свечано.)

КИЖИ:
Здраво, драги моји!
Али зашто сала још у мраку стоји?

МАРКИЗ:
Мани! Зар човека то не једи, кажи!

ДРУГИ МАРКИЗ:
Ево лампације да ти јед ублажи!

ДВОРАНА (*поздрављајући долазак лампације*):
А...

(Купе се око лампације који пали лустере. Неколико лица већ је заузело места на галеријама. Лињијер улази у партер, руку

подруку с Кристијаном де Невијетом. Лињијер, немарно одевен, тип је отмене пијанице. Кристијан, обучен елегантно али мало старомодно, расејан је и гледа у ложе.)

ДРУГА ПОЈАВА

Исти, КРИСТИЈАН, ЛИЊИЈЕР, затим РАГНО и ЛЕ БРЕ.

КИЖИ:

Лињијер!

БРИСАЈ (*смејући се*):

Трезан!

ЛИЊИЈЕР (*полако Кристијану*):

Да ли бисте хтели познанства?

(Кристијан климне главом у знак пристанка. Лињијер га представља.)

Барон Невијет!

(Здраве се.)

ДВОРАНА (*поздрављајући дизање првог запаљеног лустера*):

А...

КИЖИ (*Брисају, посматрајући Кристијана*):

Леп, је ли?

ПРВИ МАРКИЗ (*чувши то*):

Тхе!

ЛИЊИЈЕР (*представљајући Кристијану*):

Господа Кижичи, Брисај...

КРИСТИЈАН (*клањајући се*):

Мило ми је!

ПРВИ МАРКИЗ (*другоме*):

Леп, само по моди одело му није!

ЛИЊИЈЕР (*Кижичу*):

Господин је досад био у Турену.

КРИСТИЈАН:

Пре дваестак дана отуда ме крену
Жеља да већ сутра ступим у кадете.

ПРВИ МАРКИЗ (*посматрајући лица која улазе у ложе*):

Председниковица Обри...

ПРОДАВАЧИЦА:

Млека...

(Свирачи удешавају инструменте.)

КИЖИ (*Кристијану, показујући на дворану која се пуни*):

Глете пуни се већ!

КРИСТИЈАН:

Много!

ПРВИ МАРКИЗ:

И то лепшим полом!

(Помињу даме које, раскошно одевене, улазе у ложе. Шаљу им поздраве. Даме им враћају са осмејком.)

ДРУГИ МАРКИЗ:

Гемне...

КИЖИ:

Боа-Дофен...

ПРВИ МАРКИЗ:

Њих памтимо с болом!

БРИСАЈ:

Шавињи...

ДРУГИ МАРКИЗ:

Од ње нам срце пуно рана!

ЛИЊИЈЕР:

И господин Корнеј дошђ из Руана!

МЛАДИ ЧОВЕК (*своме оцу*):
Академичари где су?

ГРАЂАНИН (*показујући на групу људи*):
Ено, сине!
Њих осам на броју, саме величине!
Поршер, Бурдон, Арбо... Њима ти се диви!
Како је то лепо кад се вечно живи!

ПРВИ МАРКИЗ:
Мир! Већ се и наше прециозе виде.
Гле Иримедонте и Бартеноиде,
Па Феликсерије, за њом Касандасе...

ДРУГИ МАРКИЗ (*очаран*):
Ти надимци дивни још више их красе!
Маркиже, све их знаш?

ПРВИ МАРКИЗ:
Знам их све, маркиже!

ЛИЊИЈЕР (*поведе Кристијана у страну*):
Драги мој, та дама никако не стиже!
Ја одох, јер морам себе да напојим!

КРИСТИЈАН (*молећи га*):
Станите! Ви, који стиховима својим
Двор и град пецкате, мораћете знати
Ко је та због које срце моје пати!

КАПЕЛНИК (*удара штапићем о пулт*):
Господо свирачи!

ПРОДАВАЧИЦА:
Сока од малина!

(*Свирачи почињу да свирају.*)

КРИСТИЈАН:
Бојим се да није лукава и фина!
Јер, како се данас говори и пише,
мене буну. Ја сам плашљив војник више.

И што духа немам, најгоре ме пече.
Празна ложа, десно, ту је свако вече.

ЛИЊИЈЕР (*хоће да иде*):
Збогом!

КРИСТИЈАН (*задржавајући га*):
Не, не!

ЛИЊИЈЕР:
Силна мучи ме жеђ нека!
Уз то, Д'Асуси ме у кафани чека.

ПРОДАВАЧИЦА (*пролазећи испред њега, с
послужавником на руци*):
Сока?

ЛИЊИЈЕР:
Пих!

ПРОДАВАЧИЦА:
Млека?

ЛИЊИЈЕР:
Бррр!

ПРОДАВАЧИЦА:
Тамјанике?

ЛИЊИЈЕР:
Стани!
(Кристијану.)
Остаћу још мало.
(Продавачици.)
Деде, душо, кани!
(Седне испред бифеа. Продавачица му сипа тамјанике.)

ГЛАСОВИ (*из публике, при уласку омалена гојазна човека,
доброћудна изгледа*):
Рагно!

ЛИЊИЈЕР (*Кристијану*):
Славни кувар! Личност добро знана!

РАГНО (*у празничном посластичарском оделу, прилази журно Лињијеру*):
Господине, да ли видесте Сирана?

ЛИЊИЈЕР (*представљајући Рагноа Кристијану*):
Колачар глумаца и свију поета!

РАГНО (*збуњено*):
Исувише части...

ЛИЊИЈЕР:
Већ му хвала смета!

РАГНО:
Код мене се хране...

ЛИЊИЈЕР:
На креду, без пара!
И сам, поред тога, песник је од дара!

РАГНО:
Кажу!

ЛИЊИЈЕР:
Луд за стихом!

РАГНО:
За једну одицу...

ЛИЊИЈЕР:
Пружите им торту...

РАГНО:
О, само тортицу!

ЛИЊИЈЕР:
Још се извињава, добричина вечна!
За триолет даје...

РАГНО:

Три хлепчића!

ЛИЊИЈЕР (*озбиљно*):

Млечна.

Позориште воли...

РАГНО:

Лудо, идеално!

ЛИЊИЈЕР:

Улазницу плаћа колачима стално!

Дед', на пример, данас шта вас место стало?

РАГНО:

Четири лепиње и бурека мало!

Баш нема Сирана! То ми чудно пада!

ЛИЊИЈЕР:

Што?

РАГНО:

Монфлери игра!

ЛИЊИЈЕР:

Да, збиља та клада

Играће Федона. Ал' шта се Сирана

Тиче то?

РАГНО:

Не знате? За тридесет дана

Он је Фонфлерију, страшно љут на њега,

Забранио игру.

ЛИЊИЈЕР (*испијајући већ четврту чашу*):

Лепо, ал' због чега...

РАГНО:

Па Монфлери игра!

КИЖИ (*који се одвојио од своје групе и приближио њима*):
Ништа и не хаје!
Дођох баш да видим!

ПРВИ МАРКИЗ:
Тај Сирано шта је?

КИЖИ:
Да је вичан мачу о њему глас кружи.

ДРУГИ МАРКИЗ:
Племић?

КИЖИ:
О, довољно!
Сад у гарди служи.
(Показујући на једног племића који иде по дворани као да тражи некога.)
Ле Бре знаће више...
(Довикује Ле Бреу, који им прилази.)
Вама поглед блуди
За Сираном?

ЛЕ БРЕ:
Страх ме!

КИЖИ:
Од ређих је људи!

ЛЕ БРЕ (*нежно*):
Најкрасније биће!

РАГНО:
Сјајан стихотворац!

БРИСАЈ:
Физичар!

ЛЕ БРЕ:
Музичар!

КИЖИ:

И одличан борац!

ЛИЊИЈЕР:

Какав је тек споља!

РАГНО:

Збиља, ја сам мњења
Да није за слике свечаног Шампења.
Али настран, ћудљив, плах и жељан свађа,
Он за убојице изврсна је грађа
Какву није нашла Каловљева рука:
Шешир с перјаницом од три витка струка,
Грудњак с пешевима; а када корача,
Огртач му остраг диже врх од мача,
Гордо, кô реп петлов. Од свих Артабана
Што Гаскоња роди до данашњег дана,
Поноснији, њему пулчинелска јака
Сета нос – не то је носина, још как'а!
Крај тог носорога кад год прође неко,
Он узвикне: „Тај баш отера далеко!“
Мисли: „Скинуће га!“ И кришом се смеши.
Ал' Сирано никад на то да се реши!

ЛЕ БРЕ (*тресући главом*):

У нос нек му гледа ко би мрети хтео!

РАГНО (*с патосом*):

Маказа Паркиних мач му један део!

ПРВИ МАРКИЗ (*слежући раменима*):

Сумњам да ће доћи!

РАГНО:

Хоће, овог трена!

Кладим се у петла по мојски печена!

МАРКИЗ (*смешећи се*):

Примам!

(У дворани се чују узвици дивљења. Роксана се појављује у својој ложи. Седа напред, њена дружбеница иза ње.)

Кристијан, који баш у том тренутку плаћа продавачици, не опази је одмах.)

ДРУГИ МАРКИЗ *(с пригушеним узвиком):*

Ах, господо! Зар не очарава?!

Толико заносна!

ПРВИ МАРКИЗ:

Као бресква права!

Кô осмех јагоде!

ДРУГИ МАРКИЗ:

Уз то свежа тако

Да срце, изблиза, назебло би лако!

КРИСТИЈАН *(подигне главу, спази Роксану и зграби живо*

Лињијера за руку):

Она!

ЛИЊИЈЕР *(погледавши):*

То?

КРИСТИЈАН:

Да чујем! Брже! Већ страх поче

Да ме хвата!

ЛИЊИЈЕР *(пијући у кратким гутљајима своју тамјанику):*

Још је слободна. Сироче.

Магдалена Робен, иначе Роксана.

Прециоза...

КРИСТИЈАН:

Авај!

ЛИЊИЈЕР:

Рођака Сирана.

(У том тренутку улази у ложу врло елегантан господин са орденом Крста на грудима и, стојећи, разговара неко време с Роксаном.)

КРИСТИЈАН (*дрхтајући*):

Онај човек?

ЛИЊИЈЕР (*кога вино већ почиње да хвата, жмиркајући*):

Хе-хе! То је конт од Гиша.

Зет је Ришељеу. Да страст своју стиша,

Јер воли Роксану, он подмукло смера

Да узме њу неки виконт од Валвера.

Сводник. Она неће на брак да се склони.

Гиш је моћан, може лако да је гони.

У песми сам једној открио ту бруку,

Те због тога сада мучим грдну муку!

Крај је зао... Чујте...

(Устане посрћући и, са чашом у руци, хоће да пева.)

КРИСТИЈАН:

Не! Лаку ноћ желим!

ЛИЊИЈЕР:

Куд ћете?

КРИСТИЈАН:

Валверу!

ЛИЊИЈЕР:

Пазите шта велим:

Убиће вас!

(Намигује му на Роксану.)

Сад баш на вас поглед скреће!

КРИСТИЈАН:

Да!

(Стоји запањен. Гомила кесароша, видевши га унезверена и отворених уста, приближи му се.)

ЛИЊИЈЕР:

Ја одох! Жеђ ме све јаче салеће!

(Оде посрћући.)

ЛЕ БРЕ (*који је обишао салу, враћа се умирен и говори*

Рагноу):

Не спазих Сирана!

РАГНО (*не верујући*):
Нису посла чиста!

ЛЕ БРЕ:
Можда му до руку није дошла листа!

ДВОРАНА (*луна нестрпљиво*):
Почните већ једном!

ТРЕЋА ПОЈАВА

Исти, сем ЛИЊИЈЕРА; КОНТ ДЕ ГИШ, ВИКОНТ ДЕ ВАЛВЕР,
затим МОНФЛЕРИ.

ЈЕДАН МАРКИЗ (*опази Гиша, који је изишао из
Роксанине ложе и пролази кроз партер, опкољен сувише
услужним племићима, међу којима је и виконт Де Валвер*):
Гле, конт Гиш са свитом!

ДРУГИ МАРКИЗ (*са омаловажавањем*):
Пих! Гаскоњац!

ПРВИ МАРКИЗ:
Хладан и умешан притом!
Приђимо му!

(Упуте се према Гишу.)

ДРУГИ МАРКИЗ (*посматрајући траке на огртачу
Гишеву*):
О, да дивне боје нове!
Споменак ил' здравац, како ли се зове?

ГИШ:
Болестан Шпањолац.

ПРВИ МАРКИЗ:
Тачан назив боје!
У Фландрији ствари шпанске лоше стоје.
За тај успех ваша заслуга ће бити.

ГИШ:

Хајдемо на бину!

*(У пратњи свих маркиза и племића упути се на позорницу.
Осврне се и зове.)*

Хајд, Валвере, и ти!

КРИСТИЈАН *(који све ово слуша и посматра, задрхти при помену Валверова имена):*

Виконт! Идем да му бацим усред лица...

(Гурне руку у џеп и наиђе на руку једног кесароша који се баш спремао да га опљачка. Окрене се. Кесарош јаукне, али га Кристијан не пушта.)

Рукавицу хтедох...

КЕСАРОШ *(с плачљивим осмејком):*

Место рукавица,

Ви нађосте руку!

(Промењеним гласом, тихо и брзо.)

Открићу вам тајну.

Пустите ме!

КРИСТИЈАН *(држећи га непрестано):*

Шта то?

КЕСАРОШ:

Једну личност сјајну Лињијер је пецнô стиховима својим.

Сто људи ће, и ја међ њима се бројим,

Ове ноћи да се у заседу скрију.

КРИСТИЈАН:

Сто људи? А знаш ли на заповест чију?

КЕСАРОШ:

Тајна!

КРИСТИЈАН:

О!

КЕСАРОШ *(достојанствено):*

Пословна!

КРИСТИЈАН:

Где се напад спрема?

КЕСАРОШ:

На капији Нелској. Други пролаз нема.

Обавестите га!

КРИСТИЈАН (*пусти му руку*):

Ал' где да се нађе?

КЕСАРОШ:

Обиђите крчме, ту код *Златне лађе*,
код *Славине*, *Грозда*, *Петла*, код *Три дуда*,
Код *Последњег гроша*. Оставите свуда
Цедуљу за њега, о нападу руље.

КРИСТИЈАН:

Отрчаћу одмах. Сто на једног! Хуље!
(*Посматра Роксану погледом пуним љубави.*)

Њу остављам!

(*Бесно, гледајући Валвера.*)

Њега. Ал' опасност прети Лињијеру!

(*Оде журно. Конт Де Гиш, виконт Де Валвер, маркизи
и остали племићи ишчезли су иза завесе, да би заузели
своја места на клупама на позорници. Партер је пун.
На галеријама и у ложама нема такође ниједног празног
места.*)

ДВОРАНА (*луна нестрпљиво*):

Кад ће једном већ почети?!

ЈЕДАН ГРАЂАНИН (*чија власуља, закачена удицом једног
пажа с горње галерије, полети увис*):

Ух, власуља моја!

ВЕСЕЛИ УЗВИЦИ:

Ај, ала је ћела!

ГРАЂАНИН (*бесно претећи песницом пажу*):

Хуљо!

*(Смејање и узвици, у почетку јаче, затим све слабије.
Одједном завлада потпуна тишина.)*

ЛЕ БРЕ *(зачуђено):*

Што се намах стиша сала цела?
(Један гледалац шапће му нешто.)
А...

ГЛЕДАЛАЦ:

Тврди се тако. У ложи се крије!

РАЗНИ ГЛАСОВИ *(у жагору):*

Кардинал! У ложи! Збиља? Јесте! Није!

ЈЕДАН ПАЖ *(озбиљно):*

Богме, сад ни оком не сме да се трене!

(На позорници се чују ударци. Све се умири. Напета пажња.)

ГЛАС ЈЕДНОГ МАРКИЗА *(иза завесе):*

Усекните свећу!

ДРУГИ МАРКИЗ *(промоли главу кроз расцеп на завеси):*

Столицу за мене!

(Једна столица лети преко глава, из руке у руку. Маркиз је дочека и нестане иза завесе, пошто је најпре бацио неколико пољубаца у правцу ложа.)

ЈЕДАН ГЛЕДАЛАЦ:

Мир!

(На позорници се поново чују три ударца. Завеса се развлачи. Маркизи седе раскалашно с једне и с друге стране. Завеса у дну позорнице представља плавичаст пастирски предео. Четири мала кристална лустера осветљавају позорницу. Тиха и нежна музика виолине.)

ЛЕ БРЕ *(полако Рагноу):*

Да л' ће изићи Монфлери на бину?

РАГНО *(такође полако):*

Хоће! Баш почиње у првоме чину.

ЛЕ БРЕ:

За Сираном брига више ме не коље!

РАГНО:

Ја изгубих петла!

ЛЕ БРЕ:

Утолико боље!

(Чује се пастирска фрула. Монфлери се појави на позорници, незграпан, у оделу планинског пастира; шешир му окићен ружама и накривљен на једно уво. Дува у мешнице украшене тракама. У партеру опште пљескање.)

МОНФЛЕРИ *(у улози пастира Федона, клања се):*

Благо оном који, далеко од двора,
У изгнанство пусто сам себе примора,
Који, када Зефир пирне поврх грана...

ЈЕДАН ГЛАС *(из средине партера):*

Зар ти нисам, хуљо, за пун месец дана
Забранио игру?

(Опште запрепашићење. Сви се окрећу. Гунђање.)

ДВОРАНА:

Шта?

(По ложама устају да виде.)

КИЖИ:

Он!

ЛЕ БРЕ:

О, страхоте!

ГЛАС:

Торњај се са бине! Чујеш ли ме, скоте!

ДВОРАНА (*увређено*):
О...

МОНФЛЕРИ:
Али...

ГЛАС:
Ни речи!

РАЗНИ ГЛАСОВИ (*из партера, из ложа*):
Мир! Пст! Лакше! Тише!
Монфлери! Играјте! Не бојте се више!

МОНФЛЕРИ (*несигурним гласом*):
Благо оном...

ГЛАС (*све више претећи*):
Гаде, шта с тобом да радим?
Да ли да ти шуму по леђима садим?

(*Над главама се види једна рука како витла штапом по ваздуху.*)

МОНФЛЕРИ (*све слабијим гласом*):
Благо...

ГЛАС:
Марш!

ПАРТЕР:
А...

МОНФЛЕРИ (*једва чујно*):
Благо...

СИРАНО (*искочи из партера, стане на столицу, прекрштених руку, са шеширом набијеним на чело и спреман за бој, накомстрешених бркова, грдна носа*):
Љут сам, гром и пакђ!
(*Његова појава изазове сензацију.*)

ЧЕТВРТА ПОЈАВА

Исти, СИРАНО, затим БЕЛРОЗ, ЖОДЛЕ.

МОНФЛЕРИ: *(маркизима)*

Упомоћ, господо!

Што ме вређа тако?

ЈЕДАН МАРКИЗ *(немарно):*

Играјте!

СИРАНО:

Дебељко, ако нећеш лепим,

Мораћу свој захтев штапом да поткрепим!

МАРКИЗИ:

Доста већ!

СИРАНО:

Маркизи на клупи нек ћуте,

Да сад не испрашим и њима капуте!

СВИ МАРКИЗИ *(скоче):*

А! То је сувише!

СИРАНО:

Пребићу те, штене!

ЈЕДАН ГЛАС:

Ал'

СИРАНО:

Напоље!

ДРУГИ ГЛАС:

Зашто...

СИРАНО:

Упамтиће мене!

(Загрће рукаве.)

Са том кобасицом нећу да се бочим!

Сву ћу је исећи док на бину скочим!

МОНФЛЕРИ (*прибравши све своје достојанство*):
Вређајући мене, Талија се вређа!

СИРАНО (*врло учтиво*):
Пре би вас котурном мунула под леђа,
Да јој указасте ту част и ту срећу
Да вас види глупа и кô пуну врећу!
Али овој музи до вас нич не стаје!

ПАРТЕР:
Монфлери! Што комад даље се не даје?

СИРАНО (*онима што вичу око њега*):
Молим вас за милост мојим корицама!
Ако рез излети, тешко свима вама!
(*Круг око њега бива све шири.*)

ГОМИЛА (*повлачећи се*):
А...

СИРАНО (*Монфлерију*):
Доле!

ГОМИЛА (*поново се приближава, гунђајући*):
О...

СИРАНО (*окрене се живо*):
Шта, зар гужва још не преста?
(*Гомила се опет повлачи.*)

ЈЕДАН ГЛАС (*пева, у дну позорнице*):
Господин Сирано
Тиранисати зна, ма се не оканô,
Клориза нек се да!

ЦЕЛА ДВОРАНА (*певајући*):
Клориза нек се да!

СИРАНО:
Смрвићу вас сместа
Ако бисте опет тако запевали!

ЈЕДАН ГРАЂАНИН:

Јесте ли ви Самсон?

СИРАНО:

Само ми још фали

Та вилица ваша!

ЈЕДНА ДАМА (из ложе):

Све дрскији бива!

Ужас!

ЈЕДАН ГОСПОДИН:

Скандал!

ЈЕДАН ГРАЂАНИН:

Брука!

ЈЕДАН ПАЖ:

Да човек ужива!

ПАРТЕР:

Монфлери! Сирано!

СИРАНО:

Не дижите вику!

ПАРТЕР (дере се):

Уа! Бе! Кссс! Циха! Ија! Кукуруику!

СИРАНО:

Ја...

ЈЕДАН ПАЖ:

Мјау!

СИРАНО:

... захтевам да престане лупа!

Позивам на двобој цео партер скупа!

Приђите, хероји! Сви ће редом стати,

Записаћу име и број ћу им дати!

Напред! Ко сад хоће да с њим почне листа?

Ви? Не! Ви? Не! Ви? Не! Првог дуелиста

Достојна ће почаст од мене да стигне!
Ко жели да умре, нека прст свој дигне!
(Тишина.)
Или стид ваш, можда, вређа мач мој голи?
Нигде прст, ни име? Знам добро где боли!
(Окрене се према позорници на којој стоји Монфлери
дрхтећи од страха.)
Желим да не гледам овај оток више.
Не прође ли, мора...
(Метну руку на мач.) ...
Да се оперише!

МОНФЛЕРИ:

Ја...

СИРАНО (сиђе са столице, седне у средину круга који се
направио око њега и завали се као да је код своје куће):
Месече пуни, још нам отуд зрачиш,
Ал' трипут кад пљеснем, ти да се помрачиш!

ПАРТЕР:

А...

СИРАНО (пљеснувши рукама):
Један!

МОНФЛЕРИ:

Ја мислим...

ЈЕДАН ГЛАС (из ложе):
Останите!

ПАРТЕР:

Не сме!

МОНФЛЕРИ:

Мислим да је...

СИРАНО:

Два!

МОНФЛЕРИ:

... сад боље ако...

СИРАНО:

Три!

(У том тренутку Монфлери се изгуби, као да је у земљу пропао. Бурно смејање и звиждање.)

ДВОРАНА:

Их, кукавице! Та врати се, лудо!

СИРАНО *(завали се задовољно у столицу и прекрсти ноге):*

Ако сме, нек дође!

ЈЕДАН ГРАЂАНИН:

Е, ово је чудо!

Где је тај управник?

(Белроз се појави и поклони се.)

ЛОЖЕ:

А... Белроза ево!

БЕЛРОЗ *(елегантно):*

Славна...

ПАРТЕР:

Не, не! Жодле!

ЖОДЛЕ *(појави се, хуњакајући):*

Олошу и плево...

ПАРТЕР:

Браво! Врло добро!

ЖОДЛЕ:

Нек не виче нико!

Глумац, чији трбух волите толико...

ПАРТЕР:

Кукавица!

ЖОДЛЕ:

Моли...

ПАРТЕР:

Што га претње плаше?

ЈЕДНИ:

Нек дође!

ДРУГИ:

Не!

ЈЕДАН МЛАД ЧОВЕК (*Сирану*):

Шта је разлог мржње ваше?

СИРАНО (*љубазно, непрестано седећи*):

Два су, жутокљунче, сам довољан сваки!

Примо: што стихови, да полете лаки

Код њега се вуку. Уз то, страшно виче.

Секундо: ал' то се вас ништа не тиче!

СТАРИ ГРАЂАНИН (*иза њега*):

Па ви нам кварите представу Клоризе!

Ја...

СИРАНО (*окрене столицу према њему*):

Мазгове стари, савест ме не гризе,

Јер комад Баровљев ни паре не вреди!

ПРЕЦИОЗЕ (*у ложама*):

Ју, наш Баро! Драга, зар вас то не једи?

Страшно!

СИРАНО (*окрене столицу према ложама, галантно*):

Лепе госпе, цветајте и сјајте,

Занос нам за снове и стихове дајте,

Ваш осмејак нека чак и смрт залуди,

Ал' ниједна нека о стиху не суди!

БЕЛРОЗ:

Али ко ће нама штету да подмири?

